

BIJLAGE 1

**Natuurtoets fietspaden Telgterweg en
Oude Telgterweg 1 december 2008**

Natuurtoets in het kader van planvoorbereiding aanleg fietspaden in de Gemeente Ermelo

Telgterweg en Oude Telgterweg

projectnr. 171621
revisie D0
1 december 2008

Opdrachtgever

Gemeente Ermelo
Postbus 500
3850 AM Ermelo

datum vrijgave	beschrijving revisie D0
1 december 2008	Definitief

goedkeuring
M.Korthorst

vrijgave
R.Overzet

b/a
[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

	Inhoud	Blz.
1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding	2
1.2	Doel onderzoek	3
1.3	Werkwijze	3
2	Gebiedsbeschrijving	4
2.1	Huidige gebiedskenmerken	4
2.2	Bureaustudie natuurwaarden	4
2.3	Biotoopbeschrijving	5
2.4	Beschermde soorten	5
2.5	Conclusies natuurwaarden	7
3	Toetsing effecten planontwikkeling	8
3.1	Beschrijving ingreep	8
3.2	Effecten op natuurwaarden	8
3.3	Mitigerende maatregelen	9
4	Conclusies en aanbevelingen	10
4.1	Voorkeurtracé	10
4.2	Zorgplicht	10
4.3	Voorbehoud	11
	Bronnen:	12
	<i>Bijlage 1: Wettelijk kader</i>	13

1 Inleiding

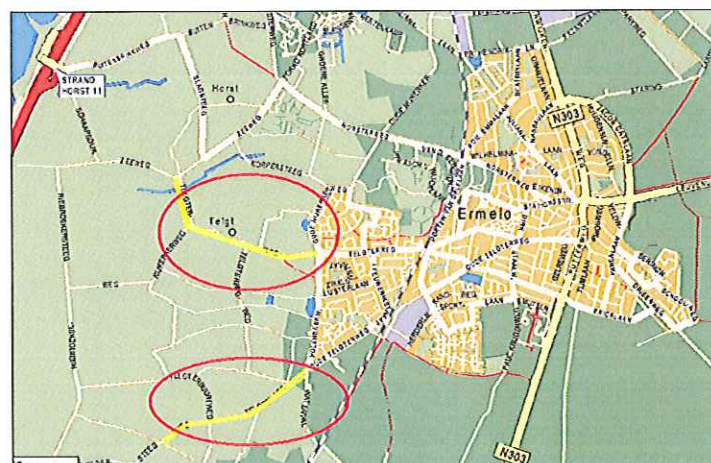
1.1 Aanleiding

In de gemeente Ermelo, ten westen van het centrumgebied, liggen diverse lokale ontsluitingswegen. Langs twee van deze wegen, de Telgterweg en de Oude Telgterweg is de gemeente voornemens om fietspaden te creëren uit oogpunt van de veiligheid. De realisatie van deze fietspaden valt onder het begrip 'ruimtelijke ontwikkeling' uit de Flora en faunawet.

Binnen het juridisch-planologisch kader is het noodzakelijk om enkele onderzoeken uit te voeren, waaronder een natuurwaardenonderzoek (natuurtoets) om de gevolgen voor de flora en fauna op de betreffende locatie inzichtelijk te maken. Door in een vroegtijdig stadium de natuurwaarde binnen een plangebied te beoordelen kan hier in de planvorming rekening mee worden gehouden. Door middel van een veldbezoek is in kaart gebracht of en waar eventuele beschermde natuurwaarde in het geding zijn bij de aanleg van de fietspaden.

Vanuit de Flora- en faunawet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden van de inheemse flora en fauna. Door, voorafgaand aan ruimtelijk ingrepen, stil te staan bij aanwezige natuurwaarden, kan onnodige schade aan beschermde soorten worden voorkomen of beperkt. Indien schade niet te voorkomen is, is een ontheffing ex art. 75 Flora- en faunawet noodzakelijk. Sinds 23 februari 2005 is het Vrijstellingsbesluit van kracht. Met dit besluit is geregeld dat voor algemeen voorkomende soorten een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ingrepen en geen ontheffing meer aangevraagd hoeft te worden. Wel blijft de algemene zorgplicht van kracht (zie bijlage 1 voor Wettelijk Kader).

In het kader van deze wetgeving heeft Oranjewoud een natuurtoets verricht naar de voorkomende, dan wel te verwachten beschermde planten- en diersoorten binnen het plangebied. De ligging van het plangebied is weergegeven in figuur 1.

Figuur 1: Ligging Telgterweg en de Oude Telgterweg

1.2 Doel onderzoek

Het doel van voorliggende toetsing is het opsporen van strijdigheden van de voorgenomen ingrepen met de huidige Flora- en faunawet en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing noodzakelijk is.

1.3 Werkwijze

Om eventuele strijdigheden met de Flora- en faunawet op te sporen dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

1. Welke wettelijk beschermde soorten komen in het plangebied voor? Welke status hebben deze soorten?
2. Welke invloed heeft de geplande ingreep in het betreffende gebied op de (strikt) beschermde soorten?
3. Door welke maatregelen kunnen negatieve effecten op beschermde soorten worden voorkomen of verzacht?
4. Indien de duurzame staat van instandhouding van strikt beschermde soorten in gevaar komt, welk vervolgtraject dient dan doorlopen te worden?
5. Voor welke beschermde soorten moet een ontheffing aangevraagd worden?

Om bovenstaande vragen te beantwoorden zijn de volgende stappen doorlopen.

Stap 1. Bureaustudie

Op basis van literatuuronderzoek en verspreidingsatlassen is nagegaan of er wettelijk beschermde planten- of diersoorten in het plangebied voorkomen. Bij het Natuurloket is gecontroleerd of aanvullende (actuele) gegevens verkregen kunnen worden.

Stap 2. Veldbezoek

Na het bureauonderzoek is een verkennend veldbezoek gebracht aan het plangebied en de omgeving. Hierbij is, op basis van de gegevens van de bureaustudie, beoordeeld voor welke soorten het plangebied daadwerkelijk een geschikte habitat biedt en daarmee welke soorten er daadwerkelijk voor kunnen komen.

Stap 3. Effectenonderzoek

Op basis van de beschrijving van de voorgenomen ingreep en de verzamelde gegevens van stap 1 en 2 zijn de (mogelijke) effecten (vernietiging, verstoring, versnippering) op de verwachte beschermde soorten beschreven. Voor de verwachte negatieve effecten op de beschermde soorten worden mitigerende maatregelen voorgesteld.

Stap 4. Conclusies en advies met betrekking tot de ontheffingsaanvraag

Op basis van stap 1 tot en met 3 zijn conclusies getrokken met betrekking tot eventuele overtredingen van verbodsbepalingen zoals genoemd in de Flora- en faunawet art. 75, en te nemen vervolgstappen.

2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Huidige gebiedskenmerken

Het plangebied bevindt zich binnen vier kilometerhokken; X:168/Y:477, X:168/Y:478, X:169/Y:477 en X:169/Y:478. Het gebied bestaat uit landbouwgebied waar verschillende soorten van landgebruik naast elkaar voorkomen. Grasland, akkerbouw en houtwallen vormen een mozaïek patroon, het landschap is kleinschalig ingericht. Langs beide wegen bevinden zich vele (woon)boerderijen.

2.2 Bureaustudie natuurwaarden

Uit de resultaten van het Natuurloket blijkt dat de verschillende kilometerhokken goed zijn onderzocht op het voorkomen van vaatplanten. Er zijn geen strikt beschermde plantensoorten aangetroffen (tabel 2 of 3), maximaal zijn 4 licht beschermde plantensoorten bekend. Het maximum aantal broedvogels is aangetroffen in het kilometerhok X:169/Y:478 (30 beschermd, 4 Rode Lijst soorten). Het voorkomen van zoogdieren is niet onderzocht. In kilometerhok X: 169/Y:477 is het voorkomen van 2 strikt beschermde reptielensoorten bekend tevens is hier één strikt beschermde vlindersoort bekend. In X: 168/Y:477 is een strikt beschermde amfibiesoort bekend. In de overige kilometerhokken is geen of matig onderzoek verricht naar andere relevante soortgroepen.

Aanvullende gegevens over het mogelijk voorkomen van soorten is verkregen uit verschillende verspreidingsatlassen. Het betreft hier gegevens van de soortgroepen broedvogels (SOVON, 2002), zoogdieren (Broekhuizen et al., 1992), libellen (Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002), dagvlinders (De Vlinderstichting, 2000), reptielen en amfibieën (www.RAVON.nl) en insecten ([www.Naturalis.nl\EIS](http://www.Naturalis.nl/EIS)).

Op basis van de verspreidingsgegevens van een soort, in combinatie met kennis van de terreingeschiktheid voor deze soorten, is een lijst opgesteld met soorten die mogelijk in het plangebied of de omgeving kunnen voorkomen.

Het plangebied heeft geen beschermde status in het kader van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de Natuurbeschermingswet. De directe omgeving van beide wegen maakt evenmin onderdeel uit van de (Provinciale) Ecologische Hoofdstructuur.

Het voorkomen van wettelijk beschermde soorten in het uurhok of kilometerhok betekent niet dat deze soorten zich ook binnen de grenzen van het plangebied bevinden. Het plangebied omvat slechts een klein deel van het kilometerhok en daarmee ook een beperkt aantal verschillende biotopen en habitats. Kilometerhok X:136/Y:477 bestaat bijvoorbeeld grotendeels uit het heide en bosgebied ten zuiden van Ermelo. Dit heidegebied is beschermd gebied en herbergt verschillende beschermde soorten. Met behulp van het terreinbezoek is nagegaan welke biotopen rondom het plangebied aanwezig zijn. Hierdoor kan meer duidelijkheid gegeven worden over de voorkomende dan wel verwachte soorten in het plangebied.

2.3 Biotoopbeschrijving

Het plangebied is bezocht op 9 augustus 2007. Het plangebied bestaat uit een tweetal wegen plus een zone langs de wegen waar mogelijk een fietspad gerealiseerd zal worden. Beide locaties liggen ten zuiden westen van Ermelo, ten noordoosten van de Veluwe. Het gebied is een kleinschalig agrarisch landbouwgebied met een droge lemige tot zandige grond. De begroeiing in de wegbermen is zeer afwisselend, bomenrijen met eiken, gewone elzen en gewone essen worden afgewisseld door schrale wegbermen met lage begroeiing zoals duizendblad, weegbree, bijvoet en distels.

Nabij Ermelo loopt de Oude Telgterweg door een klein bosperceel (foto rechts) bestaande uit voornamelijk berk en eik. De bomen nabij de weg bestaan hoofdzakelijk uit jonge bomen met een stamdiameter minder dan 50 centimeter.

Een groot gedeelte van de Telgterweg sluit direct aan bij landbouwkavels (foto rechts). Er bevindt zich geen greppel tussen akker en wegooppervlak, de ruigtezone ertussen is zeer smal (minder dan 1 meter) en arm aan plantensoorten. Nabij het gehucht Telgt bevinden zich enkele boomgroepen langs de weg (foto links).

2.4 Beschermde soorten

Uitgaande van literatuur en de analyse van het biotoop is tijdens het veldbezoek per soortgroep beoordeeld welke beschermde soorten zeker, waarschijnlijk of mogelijk binnen het plangebied voorkomen.

Vogels

Langs beide wegen en in de omgeving komen vogelsoorten voor die algemeen voorkomen in het agrarisch cultuurlandschap. Bomenrijen en houtwallen geven leef- en broedgebied voor mezen, lijsters, vinken, kraaiachtigen en zangvogels zoals bijvoorbeeld Tijftjaf, Heggenmus, Koolmees, Merel en Zanglijster. Op de akkers zijn weidevogels zoals Kievit en Scholekster te verwachten. Gedurende het veldbezoek werden minder algemene soorten waargenomen zoals Sperwer en Grote lijster. Er werden geen roofvogelnesten of spechtennesten aangetroffen in bomen langs beide wegen.

Zoogdieren

Waarschijnlijk maken vleermuizen zoals Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis gebruik van de omgeving van het plangebied om te foerageren of als trekroute gezien het habitat en het voorkomen van deze soorten in de omgeving. Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat er vleermuizen een vaste woon- of verblijfplaatsen hebben in het bos langs beide wegen. Hiervoor zijn de jong, holle bomen en gaten ontbreken.

De wegbermen en het landelijk gebied in de directe omgeving van beide wegen vormen een geschikt biotoop voor algemene kleine zoogdieren, zoals diverse muizensoorten, spitsmuizen en egels. Daarnaast vormt het gehele plangebied een geschikt jachtbiotoop voor kleine marterachtigen.

Amfibieën

Waterdragende sloten komen nauwelijks voor langs het plangebied. Amfibieën zullen incidenteel langs het plangebied voorkomen. Nabij Oude Telgterweg 248 bevindt zich aan de zuidzijde een waterdragende sloot met bomenrij waarin zich mogelijk in het voorjaar algemene amfibiesoorten (gewone pad, bruine kikker) voortplanten. Het aangrenzende bosje vormt een geschikt landbiotoop voor deze soorten. Onder dood hout in het bos zullen deze amfibieën een uitstekende plek vinden om beschut te overwinteren.

Planten

Langs beide wegen zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde planten aangetroffen. Uit de gegevens van het natuurloket blijkt eveneens dat er geen beschermde soorten van uit de flora en faunawet te verwachten zijn. De wegbermen worden over het algemeen intensief gemaaid en onderhouden. De schrale wegbermen zijn begroeid met onder meer Veld- en Ridderzuring, Vogelmuur, Gewoon Duizenblad verschillende klaversoorten en Gewoon varkersgras. Aan de zuidzijde van de Oude Telgterweg groeit in de wegberm Adelaarsvaren

Reptielen

De wegbermen zijn ongeschikt als leefgebied voor slangen of hagedissen. Ondanks dat het voorkomen van strikt beschermde reptielsoorten is vermeld in de databank van Natuurloket is het voorkomen van deze soortgroep langs beide wegen onwaarschijnlijk. De vermelde soorten hebben hoogstwaarschijnlijk hun leefgebied op de Groevenbeekse heide dat eveneens in kilometerhok X:169 Y:477 ligt.

Op basis van de gegevens van de bureaustudie en de tijdens het veldbezoek vastgelegde biotopen is een inschatting gemaakt van de beschermde soorten die in het plangebied te verwachten zijn dan wel tijdens het veldbezoek ook zijn waargenomen (of sporen ervan). Deze soorten en hun beschermingsregime zijn opgenomen in tabel 1.

Tabel 1: De op basis van de bureaustudie en veldbezoek verwachte beschermde soorten op de projectlocaties Telgterweg en Oude Telgterweg te Ermelo. Aangegeven is het beschermingsregiem (T1=algemeen voorkomende soorten, T2=middengroep, T3=strikt beschermde soorten) en het voorkomen op de Rode lijst. Vogels zijn niet in de lijst opgenomen aangezien alle vogels strikt beschermd zijn.

Soort		Beschermingsstatus				
		Flora- en fauna-wet*			Habitatrichtlijn bijlage II	Rode lijst
Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	T1	T2	T3		
Zoogdieren (bron: Broekhuizen, 1992)						
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>	x				
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>	x				
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>	x				
Mol	<i>Talpa europaea</i>	x				
Egel	<i>Erinaceus eoropaeus</i>	x				
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	x				
Haas	<i>Lepus europaeus</i>	x				
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	x				
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>	x				
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>	x				
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>	x				
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>			x	IV	
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>			x	IV	
Ruilge dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathussi</i>			x	IV	
Gewone grootoorvleermuis	<i>Pelcotus auritus</i>			x	IV	
Amfibieën (veldbezoek)						
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	x				
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	x				
Planten (veldbezoek)						
n.v.t.						
Vlinders, Libellen en andere ongewervelde						
n.v.t.						
Reptielen (veldbezoek, bureaustudie)						
n.v.t.						

2.5 Conclusies natuurwaarden

Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat binnen het plangebied enkele beschermde soorten voorkomen (zie tabel 1). Het zijn soorten waarvoor geldt dat ze ondanks hun status (zeer) algemeen voorkomen in Nederland.

In het de omgeving van het plangebied komen een aantal strikt beschermde vleermuissoorten voor. Deze vleermuisen gebruiken beide wegen als foerageergebied en als trekroute naar foerageergebieden. Er zijn geen vaste woon- of verblijfplaats van vleermuisen in het plangebied.

3 Toetsing effecten planontwikkeling

3.1 Beschrijving ingreep

De gemeente Ermelo is voornemens twee fietspaden te realiseren langs twee wegen ten westen van de gemeente Ermelo. Het fietspad zal waar mogelijk vrij liggend worden gerealiseerd, indien er weinig ruimte voorhanden is (nabij huizen) zal het fietspad grenzen aan het huidige wegdek. De aanleg van de fietspaden zal groene ruimte claimen. Aangezien het landschap bestaat uit een mozaïekachtig patroon zullen beperkte oppervlakten wegberm, slootkant en bosschages verloren gaan door aanleg van de fietspaden.

3.2 Effecten op natuurwaarden

De ingrepen zullen effect hebben op verschillende voorkomende of verwachte soorten (zie tabel 1).

Vogels

Voor de in het plangebied voorkomende vogelsoorten heeft de voorgenomen ingreep nauwelijks invloed op die soorten die in het gebied broeden en foerageren. Het gaat hier om in Nederland algemeen voorkomende broedvogels van cultuurlandschap. Het verwijderen van bomen en struiken zal een zeer beperkte invloed hebben op het totale areaal geschikt broedgebied. Het verlies op het totale leefgebied in de omgeving is te verwaarlozen.

Zoogdieren

Kleine zoogdieren zijn kwetsbaar voor werkzaamheden. Door het vergraven van wegbermen, grasland of bosschages zullen kleine zoogdieren als Bosmuis en Veldmuis hun leefgebied verliezen. Graafwerkzaamheden en de aan- en afvoer van bouwmaterialen met zware machines leiden tot het verstoren en mogelijk doden van individuen. Tevens worden mogelijk rustplaatsen van grotere zoogdieren als de egel verstoord.

De strikt beschermde vleermuizen foerageren 's nachts boven het plangebied. De werkzaamheden hebben op deze dieren geen effect. Het plangebied kan onderdeel zijn van het jachtterritorium van kleine marterachtigen. Aangezien marterachtigen met name 's nachts jagen blijft de verstoring beperkt. Er is voldoende vergelijkbaar biotoop in de omgeving aanwezig om naar uit te wijken.

Amfibieën

Watergangen in het plangebied zijn schaars. Door het bouwrijp maken van gebied worden de voorkomende amfibieën wel negatief beïnvloed. Met name Gewone pad en de Kleine watersalamander brengen een groot deel van hun leven buiten het water door en zullen als gevolg van deze ingrepen verstoord of gedood kunnen worden. Door het verwijderen van bomen en struiken of watergangen zal een gedeelte van het foerageer- en leefgebied verdwijnen. Het verlies op het totale leefgebied in de omgeving is echter te verwaarlozen.

Planten

Bij de aanleg van de fietspaden zal de aanwezige vegetatie vernietigd worden, na de aanleg het terrein niet meer geschikt zijn als groeiplaats voor de aanwezige soorten. Er komen geen beschermde planten nabij het plangebied.

3.3 Mitigerende maatregelen

Vogels

In het algemeen kan worden gesteld dat ingrepen in een gebied tijdens het broedseizoen sterke negatieve effecten hebben op de meeste vogelsoorten door vernietiging van broedplaatsen en verstoring van de reproductie. In het kader van de Flora- en faunawet is geen ontheffing mogelijk voor het verstoren van vogels en het vernietigen van broedplaatsen en vaste rust- of verblijfplaatsen. Gezien het biotoop wordt verwacht worden dat er jaarlijks vogelnesten in de opgaande begroeiing langs de wegen aanwezig zijn. Dit houdt in dat, indien nodig, struweel en bomen niet tijdens het broedseizoen gekapt mag worden. Dit seizoen loopt van circa 15 maart tot circa 15 juli. Werkzaamheden als het kappen van bomen en het verwijderen van struweel zal buiten deze periode moeten plaatsvinden. Als de werkzaamheden dicht bij het einde/begin van het broedseizoen starten/eindigen, is het aan te bevelen door een ter zake kundig adviseur te laten vast stellen of het starten of door laten gaan van de werkzaamheden verantwoord is. Buiten het broedseizoen hebben de werkzaamheden geen negatief effect op de vogels. Bij verstoring vliegen zij op om elders voedsel te zoeken. In de omgeving is in voldoende mate geschikt broed- en leefgebied aanwezig in de vorm van bomen, struiken, tuinen en bebouwing.

De gunstige staat van instandhouding van de in het plangebied voorkomende of verwachte vogelsoorten zal niet worden aangetast wanneer werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd.

Zoogdieren

De effecten van verstoring op een soort zijn het grootste in het voortplantingsseizoen. Negatieve effecten op de aanwezige zoogdieren kunnen dan ook worden verminderd door de werkzaamheden buiten de voortplantingsperiode te plannen. De voortplantingsperiode begint rond half maart en loopt door tot augustus. Ook de jonge dieren zijn dan bij verstoring in staat om te vluchten. Door bovendien zoveel mogelijk gefaseerd te werken krijgen kleine zoogdieren optimaal de kans om het werkgebied te ontvluchten. In de omgeving van het plangebied zijn voldoende potentiële verblijfplaatsen aanwezig waarnaar deze soorten kunnen uitwijken.

De soorten die een vaste rust of verblijfplaats hebben binnen het plangebied komen in Nederland algemeen voor. De gunstige staat van instandhouding van deze algemene soorten zal niet worden aangetast als gevolg van de voorgenomen ingrepen.

Amfibieën

Om de negatieve effecten op de amfibieën zoveel mogelijk te beperken dient het vergraven van de grond zoveel mogelijk uitgevoerd te worden na de trektijd van de amfibieën en voordat ze in winterrust zijn. Het verdient daarom aanbeveling om het bouwrijp maken van het plangebied uit te voeren in de periode half augustus t/m oktober. Er zijn genoeg vergelijkbare biotopen in de directe omgeving waarnaar de amfibieën kunnen uitwijken. *De gunstige staat van instandhouding van de in het plangebied voorkomende of verwachte amfibieënsoorten zal niet worden aangetast wanneer de werkzaamheden in de periode half augustus t/m oktober worden uitgevoerd.*

Planten

Aangezien er geen beschermde planten zijn te verwachten zijn geen aanvullende maatregelen nodig.

4 Conclusies en aanbevelingen

Ten gevolge van de voorgenomen ingrepen in het plangebied zijn er negatieve effecten op een aantal algemene, beschermde soorten te verwachten. Door het nemen van mitigerende maatregelen blijven de negatieve effecten beperkt.

Voor negatieve effecten op de algemene voorkomende maar beschermde soorten in het plangebied hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.

Met het uitvoeren van de voorgestelde mitigerende maatregelen wordt voldaan aan de zorgplicht. Het vergraven maken van de grond, het verwijderen van het struweel en bomen hebben daardoor geen negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van de soorten. In de omgeving is voldoende vergelijkbaar leefgebied aanwezig voor de in het gebied voorkomende soorten. Het verlies aan leefgebied te verwaarlozen.

4.1 Voorkeurtracé

De realisatie van de fietspaden zal gezien vanuit de Flora- en faunawet niet ten koste gaan van strikt beschermde, en daarmee ontheffingsplichtige, flora en fauna. De begroeiing, bosschages en wegbermen langs de Oude Telgterweg en Telgterweg herbergen geen beschermde soorten, de realisatie van de fietspaden zal de gunstige staat van instandhouding van de aanwezige algemene vogelsoorten of zoogdieren niet negatief beïnvloeden. Vanuit deze wetgeving is dan ook geen voorkeurtracé te bepalen.

Indien wordt gekeken naar landschappelijk waarden worden houtwallen en bomenrijen als waardevoller ervaren door recreanten dan een wegberm bestaande uit kruiden en grassen. Het verdient daarom de aandacht om waar mogelijk houtwallen en bomenrijen in stand te houden.

4.2 Zorgplicht

Voor alle beschermde soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt wel een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

De kwetsbare perioden voor de verschillende soortgroepen zijn niet allen gelijk. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus t/m oktober, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en dieren als vleermuizen, egels en overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien een locatie in die periode bouwrijp wordt gemaakt, kan daarna gedurende het winterseizoen en het daarop volgende voorjaar probleemloos worden gewerkt.

Indien vooraf bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen de kwetsbare perioden van de soorten, is het zaak ervoor te zorgen dat het gebied tegen die tijd ongeschikt is als leefgebied voor die soorten. Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen kort gemaaid worden, zodat er geen vogels gaan broeden en het tegen de winter ook ongeschikt is voor kleine zoogdieren die in winterslaap gaan.

Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermde soorten worden waargenomen dienen maatregelen te worden genomen om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen (bijvoorbeeld wegvangen en verplaatsen).

4.3 Voorbehoud

De voorliggende natuurtoets is gebaseerd op beperkte inventarisatiegegevens van derden, een éénmalig veldbezoek en literatuuronderzoek.

Deze gegevens geven geen garantie dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden geen (andere) beschermde soorten worden waargenomen. Natuur is vaak verrassend. Om de risico's zo veel mogelijk te verkleinen wordt aanbevolen om vlak voordat de werkzaamheden beginnen, het terrein te controleren op de aanwezigheid van (andere) beschermde soorten.

Indien u nog vragen heeft naar aanleiding van deze rapportage kunt u contact opnemen met onze ecologisch adviseur Martijn Korthorst (036-5308121) van ons bureau.

Bronnen:

- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeek & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Tax, M.H., 1989. Atlas van de Nederlandse dagvlinders. Vlinderstichting, Wageningen en Natuurmonumenten, 's-Graveland.
- www.Naturalis.nl/EIS
- www.Natuurloket.nl
- www.RAVON.nl
- www.gelderland.nl

Bijlage 1: Wettelijk kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende onderdelen van de wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedsbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming omvat de beschermde natuurmonumenten (aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet) en de Speciale BeschermingsZones (SBZ), aangewezen in het kader van de Vogel- en/of de Habitatrichtlijn. De gebiedsbescherming van de SBZ is nog niet volledig geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving. Momenteel is men in een vergevorderd stadium om het gebiedsbeschermingsaspect voor de SBZ te implementeren in de Natuurbeschermingswet 1998. Tot de voltooiing van de implementatie zijn de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn rechtstreeks van toepassing. Globaal kan gesteld worden dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

De soortbescherming is opgenomen in de Flora- en faunawet. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrichtlijnsoorten buiten de aangewezen SBZ welke zijn vermeld in bijlage IV. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Projecten worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied. Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Vanuit de kennis dienen plannen en projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet (zie paragraaf 2.2 van het voorgaande rapport).

Flora- en faunawet

Onder de werking van de Flora- en faunawet vallen circa 1.000 dier- en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren (m.u.v. de huismuis en zwarte en bruine rat), vogels, amfibieën en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal soorten planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt de algemene zorgplicht (art. 2).

Volgens de Flora- en faunawet mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden verwond, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet worden beschadigd, vernield of verstoord.

Beschermde planten mogen op geen enkele wijze van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de wet staan genoemd in onderstaand kader.

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde planten:

- Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of om een andere manier van de groeiplaats verwijderen van planten
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van planten

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde dieren:

- Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen van dieren. Het met het oog op bovenstaande doelen opsporen van dieren.
- Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van dieren
- Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen wegnemen, verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren.
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van dieren

De werkingssfeer van de Flora- en faunawet is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft soorten **overal** in Nederland bescherming.

In artikel 75 van de Flora- en faunawet worden de ontheffingsmogelijkheden weergegeven. Op 23 februari 2005 is de Algemene Maatregel van Bestuur m.b.t. artikel 75 van de Flora- en faunawet¹ in werking getreden. Middels deze AMvB wordt onder bepaalde voorwaarden een algemene vrijstelling geregeld van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet. Deze vrijstelling geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig gebruik en bestendig beheer en onderhoud en voor bepaalde (algemeen voorkomende) soorten. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af het de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied. In de AMvB worden hiertoe verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime AMvB:
Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten is derhalve geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Flora- en faunawet uitgaat.
Soorten die vallen onder de vrijstelling betreft onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemene muizen- en spitsmuizen, de Egel, Konijn en Mol, Ree en Vos; , algemene amfibieënsoorten, waaronder de Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander en plantensoorten als Grasklokje, Brede wespenorchis en Gewone dotterbloem.
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime AMvB:
Voor soorten van tabel 2 van de AMvB is bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, indien gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode, dan dient ontheffing aangevraagd te worden, welke wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'(lichte toets). Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 2 de algemene zorgplicht.

---

1. Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijzigingen van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen.

- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime AMvB.

Voor soorten van tabel 3 geldt het zwaarste beschermingsregime en is bij ruimtelijke ontwikkelingen geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, ook niet met een gedragscode. Voor deze soorten dient een ontheffing aangevraagd te worden, welke aan drie criteria wordt getoetst (zware toets): er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 3 de algemene zorgplicht. Tot dit beschermingsregime horen o.a. alle vleermuissoorten, de Das, verschillende amfibieënsoorten waaronder Rugstreeppad en Kamsalamander en vissoorten waaronder Grote modderkruiper

- Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in tabel 1 t/m 3; alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd.

T.a.v. vogels geldt, dat werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord verboden zijn.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode dan dient formeel een ontheffing te worden aangevraagd. Voor broedvogels wordt echter geen ontheffing verleend waarbij als voorwaarde wordt gesteld dat broedvogels niet verstoord mogen worden tijdens het kwetsbare broedseizoen; dit mede in het kader van de algemene zorgplicht die ook voor vogels geldt.